

Težišče dela je teren

PRAVICA IZ MINULEGA DELA

Skladno z družbenim razvojem in nadaljnjim utrjevanjem družbenega standarda kot jamstva za socialno varnost moramo zagotoviti tudi ustrezen razvoj in usmerjanje skrbi za starejše ljudi, zlasti upokojujence. V okviru socialne politike, ki postaja vse bolj aktivna politika zavestnega spreminjanja družbe v samoupravni socializem, spadajo prav vsa področja, ki zadevajo človeka in opredeljujejo njegov družbeni in življenjski položaj. Zagotoviti minimum življenjskega standarda vsakemu človeku je ustavno določilo, ki ga mora uresničevati ustrezna socialna politika.

To pomeni, da moramo nenehno skrbeti za izboljšanje gmojnega položaja vseh kategorij prebivalstva, zlasti tistih z nizkimi osebnimi dohodki in posebej za starejše ljudi, zlasti upokojujence. Posebna skrb nesporno pripada generaciji starejših — upokojujencem. Pravi-

ca, ki jim pripada iz njihovega minulega dela, nam nalaga posebno dolžnost, ne samo da jim zagotovimo primerne dohodke za preživljanje, temveč vsestransko socialno in zdravstveno varnost.

Za uresničitev takšne politike moramo zlasti v krajevnih skupnostih razvijati in utrjevati razne oblike ustrezne in zadostne socialne in skrbstvene službe in organizirano pomoč, oskrbo in nego starejših ljudi na terenu. Na podlagi socialnega programa o družbeni skrbi za starejše osebe moramo v naslednjih letih načrtno pospeševati gradnjo domov za starejše osebe — upokojujence in zagotoviti ustrezno število postelj (Ljubljana bo imela v letu 2000 okoli 42.000 prebivalcev, starih nad 65 let. V domovih bo takrat potrebno okoli 2500 do 3000 postelj).

Z ustreznim sistemom financiranja moramo zbirati sredstva iz različnih virov (ne samo štiri odstotke iz sklada pokojninsko-invalidskega zavaro-

vanja) in zagotoviti potrebna finančna sredstva za gradnjo novih domov ter izvajanje celotnega programa družbene pomoči za starejše osebe. Predvsem moramo zagotoviti, da se nenehno strokovno usposablja vsi profili socialnih, zdravstvenih in prostovoljnih delavcev, ki delajo v domovih ali nudijo ustrezno pomoč starejšim občanom na terenu.

TEZIŠČE NALOG V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

Osnovne potrebe starejših ljudi so v glavnem iste kot ostalega prebivalstva. Problemi, s katerimi se le-ti srečujejo, največkrat ne nastajajo zaradi posebne narave njihovih potreb, ampak zaradi nespособnosti, da bi te potrebe sami zadovoljevali. Torej moramo ustvariti razmere, da si bodo starejši ljudje lahko kar najdalj vsestransko samostojno urejali življenje in da konkretno pomagamo tistim, ki jo potrebujejo.

Nedvomno je vprašanje služb za pomoč v gospodinjstvu, pri oskrbi ali negi starejših ljudi danes najbolj pereče. Tako potrebuje raznovrstno pomoč v gospodinjstvu veliko število normalno se starajočih državljanov. Nego, zlasti strokovno, potrebuje sicer manjši odstotek ljudi (to so težje bolni), vendar pa potrebujejo tudi te osebe vse ostale gospodinjstvene usluge, zlasti če živijo same. Razen tega nastopa v vsakdanjem življenju vrsta drobnih, a za starega človeka pomembnih stvari, ki naj bi jih urejali (če nimajo svojcev) drugi ljudje: sosedje, znanci, šolska mladina oziroma drugi. Staremu človeku so tudi omejene možnosti za družbeno in kulturno življenje pa razvedrilo. Muči ga občutek nepotrebnosti in nekoristnosti.

Z dograditvijo programiranih domov za upokojujence bo dobila Ljubljana šest centrov, ki bodo postopoma prevzemali organizirano službo vsestranske pomoči pri oskrbi starejših oseb na njihovem domu. Nosilci organiziranega socialnega varstva starejših občanov so na ta način (razen zdravstvenih domov in centrov za socialno delo) tudi domovi upokojujencev za določeno področje. Osnovna institucija za raz-

voj družbene skrbi za starejšo populacijo pa je krajevna skupnost, ki jo pojmujemo kot živ organizem, na katerem območju deluje razen socialno-zdravstvene komisije vrsta družbenih organizacij in društev, šole, organizacije združenega dela in drugi. Usklajeno delo vseh navedenih bo pospešilo in utrdilo raznovrstne oblike sosedstvene pomoči ter hkrati z aktiviranjem širokega kroga občanov prispevalo k utrjevanju medčloveških odnosov. To pa je tudi del vzgoje in prosvetljanja širšega družbenega okolja s formiranjem odnosa mladih do starejših ljudi, vzgoje za sožitje med mlado družino in starši itd.

Program družbene akcije za pomoč starejšim občanom mora zrasti iz krajevnih skupnosti, kjer težiščne naloge predstavljajo oziroma obsegajo naslednje dejavnosti: evidentiranje ostarelih, mobilizacija širokega kroga sodelavcev in usposabljanje oseb, ki se ukvarjajo s temi problemi, organizacija posvetovanj, usklajevanje prizadevanj vseh dejavnikov v krajevnih skupnostih in končno konkretne akcije solidarnosti in neposredno dajanje pomoči ostarelim ljudem, organizacija raznih oblik zaposlitve in razvedrila idr.

BORIS ČRNE

POGOSTO JIH SREČAMO

Pomikajte se nazaj od srednjih vrat!

Vsako jutro odpelje iz Remize v najrazličnejše smeri mesta 138 avtobusov, od tega je 47 zglobnih ali Krpanov, kakor jih popularno poznamo Ljubljanci. In vsi ti avtobusi prevozi na dan kakih 18 do 22 tisoč kilometrov, dnevno pa se v njih pepelje od 200.000 do 300.000 ljudi; na mesec je to približno 4,5 do 6 milijonov. In če bi vse žetončke — denimo, da bi plačevali samo z njimi in bi v te majcane kovinske ploščice spremenili tudi vse kovanice in vozovnice — če bi vse te žetončke zbirali na kup, bi imeli ob letu kaj preštevati. Bilo bi jih namreč okoli 7,5 milijonov kosov.

In pravzaprav resnično vsak dan doživimo kaj v takem ali drugačnem smislu zanimivega na avtobusu. Zadnjič, tik pred 1. novembrom, denimo, je mo-

raj spravil ob živce žensko na »sedmici«, ki si je drznila prinesiti na avtobus košaro cvetja. »Kajti take stvari, ja gospa, se pa nese peš! Ste ga videli? Kakšna bedasta pripomba! Peš naj grem s tem v Dravlje? Kaj pa jutri, bodo po vašem tudi vsi šli peš na Zale? Hm, je pameten...«. Ljudje prikivajo in se muzajo. Šofer pa z že tolikokrat vajeno kretljivo zapre vrata, spelje deset, dvajset metrov in se spet ustavi v koloni pred semaforjem. Tokrat lepo, z občutkom, včasih pa sunkovito, na hitro, kakor bi vozil krompir. Oh, saj ni, da bi govoril...

Tako oborožena, z obilico podatkov in svojimi vsakodnevni na svoji koži občutenimi doživetji (vendar čisto zasebno že vnaprej trdno prepričana, da je njihov kruh, kruh voznikov v mestnih avto-

Stane Grebenc

busih trdo zaslužen), sem se oni dan namenila na klepet v Remizo k enemu od njih. V četrtek popoldne je imel pred začetkom popoldanske izmene slabo urico časa za klepet STANE GREBENC.

Stane Grebenc je v mestnem prometu že 14. leto in v glavnem vozi Krpana. Je torej eden tistih šoferjev, ki so, kot

sam pripoveduje, dobro prestali kritično obdobje prvih let, ko je marsikateri omagal.

»Naše delo je zelo zahtevno,« pripoveduje. Ljudje si namreč znajo medsebojne odnose, tudi tista kratka, vsakdanja komuniciranja neverjetno zakomplificirati. »Moram se absolutno stoodstotno skoncentrirati na promet, paziti moram, da bodo vsi varno izstopili in vstopili in tudi ne smem koga posneti ob robu pločnika z vratnim zrcalom... In navsezadnje, vsakdo mora vreči žeton ali kovanec v skrinjico ali pokazati vozovnico, ob tem pa naj bi mirno prenašal pripombe in godrnjanja, kod sem vendar hodil, zakaj sem zamudil. In seveda naj bi bil vedno dobro razpoložen; zjutraj kmalu po četrti, pri prvem izvozu ali pa po polnoči, ko pripelje zadnji avtobus v garažo.«

To pripoveduje čisto umirjeno, brez trhice nervoze. Bolj v smehu, se mi zdi. »O, saj sem se spočetka tudi sam jezil in razburjal, pa tudi povedal sem komu kaj bolj naglas, kakor bi bilo treba. Vse sem si vzel preveč dobesedno... Zdaj pa, no, zdaj sem si po tolikih le-

tih že nekako izdelal »sistem kontaktiranja z ljudmi. Ne razburjam se več (Zanimivo, kaj ne? Človek bi mislil, da bi moral imeti zdaj živce kot strune.) Zdaj s prijazno besedo razorožim že vsak napad.

(Pri vinjenih ponavadi ne zaleže. Takrat ustavim na prvem križišču, kjer je miličnik.)

»Na živce pa mi gre... Pa, saj če se vozite z našimi avtobusi poznate zgodbo z naslovom: Pomikajte se nazaj od srednjih vrat. Neverjetno, to je neverjetno, kako so ljudje sebični. Vsak si misli, da je najvažnejše da je on na avtobusu, drugi pa kaj naj bi ga brigali. Res se razjezim, kadar mi počepne sprednji del avtobusa tako, da komaj speljem, zadaj pa je voz še na pol prazen. Takrat izstopim in ne grem naprej, dokler ni reda.«

Res pa je, da imamo tudi potniki slabe izkušnje. Če nismo dovolj urni pri izstopanju, se kaj hitro primeri, da se moramo potem odpeljati postajo dlje, kot smo nameravali.

Toda, le kdo bi nam vsem ustregel!

R. D.

Sladko življenje

Članek o racionalizatorstvu me je navdušil. Začutil sem, da so se mi odprle oči. Ze sem se videl v vlogi velikega kombinatorja, ki s konstruktivnimi predlogi privarčuje družbi milijone, kaj milijone, milijarde, in ob tem žanje priznanja, pohvale in nagrade. Začeti pa je potrebno pred svojim pragom.

Odložil sem časopis in z analitičnim pogledom premeril ženina prizadevanja, da odstrani nevidne atome prahu, ki se nabirajo po pohištvu. Spreletel me je prijeten občutek, ko sem s poljudnoznanstvenim glasom zakonski družici pojasnil, da lahko z bolj premišljenimi gibi in boljšno erapo konča isto opravilo enako uspešno v precej krajšem času. Nato si je pustila zadevo še nazorno pokazati, kar sem z veseljem storil.

Doživel sem še nikoli doslej izkazano zaupanje, saj je izjavila, da o tako učinkovitem prahobrislacu še nikoli ni slišala, da to počnem bolje kot njena mama (!), in da bi bila izredno počaščena, če bi to družinsko opravilo prevzel nase (?!), ker dvomi v svoje sposobnosti in misli, da me ne bo nikoli mogla dovolj uspešno posnemati. Njenega navdušenja nisem želel razočarati z neumestnimi pripombami in sem se odpovedal trimčku, saj je v končni fazi isto — razgibavanje ob pohištvu pri odprtih oknih.

Drugi poseg sem opravil pri kuhanju. Žena običajno drvi po kuhinji gor in dol, pa v klet, pa na podstrešje, pa sem ter tja. Vest mi ni dopuščala drugega, kot da sem z analitično metodo ocenjevanja delovnega mesta učinkovito reorganiziral

tehnologijo priprav na kuhanje, kuhanja ter pomivanja. Tako sem skrajšal potrebni čas in pot za več kot polovico. Žena mi je ob tem dajala vso družbeno in politično podporo, zlasti pri nekaterih načelnih diskusijah s taščo, ki je trdila, da že tretje gospodinjstvo vodi po preizkušanih metodah svoje matere in da niso potrebne nikakršne spremembe. Kakšna mentaliteta! Opravil sem tudi nekaj investicij v osnovna sredstva ter se zategal odločitev re-representančnim izdatkom kot so pivski večeri s kolegi in nov avto. Moram odkrito priznati, da mi ostane še precej časa potem, ko skuham in pospravim kuhinjo. Seveda me žena gleda povsem drugače kot prej. V njenih očeh sem postal vitez boja za izboljšanje položaja žensk, čeprav to niti ni bil moj osnovni namen. Sprva sem ji namreč želel pomagati samo v toliko, da bi si sama z mojimi nasveti olajšala delo, ne pa da jaz

na svoj način opravljam njene posle. Pa vendar se je v zadnjem času tako spremenila, da mi ni žal. Ne tava po hiši z navijalkami v laseh, ne blodí v domači halji, navdušeno sprejema predloge, da greva v kino ali plešat, do otrok ni več nervozna, itd. Kako malo je potrebno, da se človek povsem spremeni!

Med kuhanjem in pospravljanjem so se mi še vedno porajale koristne misli. Nikoli si ne bi mislil, da lahko okolje tako konstruktivno vpliva na človekovo ustvarjalnost. Z odločno akcijo in odpovedjo popoldanskemu poležavanju ter dvema novima oblekama sem temeljito spremenil tehnologijo in organizacijo pranja, sušenja in likanja perila. Dosegel sem tako zavidljivo raven produktivnosti, da žene prijateljice, ki jo redno obiskujejo pri popoldanskem čaju, za katerega ima čas, odkar kuham in pospravljam, neprestano prihajajo na znanstvene ekskur-

zije. Vestno si beležijo moja izvajanja, in kolikor jih poznam, jih enako vestno ob popolnem razumevanju svojega delegatskega poslanstva prenašajo v svojo bazo, hočem reči, svojim zakonskim sotrudnikom.

Preobrazba medsebojnih odnosov je izredno ugodno vplivala tudi na druga razmerja med ženo in menoj. Med drugim se je povečal najin življenjski optimizem v tolikšni meri, da se je žena začela družbeno aktivirati. Včeraj je prišla z nekega sestanka in izjavila pred taščo, otroki in menoj, da je neprecenljivo osebnih prispevek, ki sem ga ustvaril pri boljšem razumevanju vloge žene v današnji družbi in še več, da sem to boljše razumevanje uspešno konkretiziral v vsakdanji družinski praksi, kar je še posebej pomembno letos, v mednarodnem letu žensk.

No vidite, tako si človek z malo napora ustvari sladko življenje z lastno ženo.